

ČR a Polsko dnes podepsaly dohodu o spolupráci k řešení vlivů těžby v dole Turów. Ta příhraničním obcím přináší peníze na vodovody, podzemní bariéru proti odtoku podzemních vod, zelený val proti prachu i hluku a budoucnost s právní zárukou



03. 02. 2022 13:39

Po dlouhých měsících vyjednávání dnes v Praze stvrdili český premiér Petr Fiala s polským premiérem Mateuszem Morawieckim svými podpisy Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o spolupráci k řešení vlivů těžební činnosti v povrchovém hnědouhelném dole Turów v Polské republice na území České republiky. Zároveň hejtman Libereckého kraje Martin Půta spolu s ředitelem společnosti PGE Slawomirem Wochnou podepsali darovací smlouvu mezi Nadací společnosti PGE a Libereckým krajem.

Dohoda přináší naprosto hmatatelný přínos lokalitám postiženým těžbou v dole Turów a jejich obyvatelům. Zdaleka nejde jen o kompenzaci nákladů nezbytných například pro vybudování potřebné vodovodní infrastruktury. Polsko se v Dohodě zavázalo mimo jiné k dostavbě a prokázání funkčnosti podzemní bariéry, která by měla zabránit dalšímu odtoku podzemních vod z českého území nebo k výstavbě zemního valu, který má přispět k ochraně obyvatel nejbližších obcí před hlukem, prachem či světelným znečištěním. Dále díky Dohodě Polsko přijímá opatření ke zlepšení ovzduší v příhraničí. Česká strana navíc získá přístup ke všem relevantním datům mapujícím vlivy těžební činnosti, takže bude moci daleko dříve a lépe reagovat na možný blížící se problém. Nic takového by ČR v rukou neměla, pokud by se nepodařilo Dohodu sjednat. Nic takového jí totiž negarantuje ani mezinárodní, unijní právo, Soudní dvůr EU, ani jiný nadnárodní orgán.

Mezivládní Dohoda je tím nejlepším možným řešením Uzavření mezivládní Dohody považujeme za úspěch, protože ČR i přes některé kompromisy má nyní v ruce mechanismy i možnosti, jak kontrolovat činnosti v dole Turów, a to včetně monitoringu jejich vlivů.

Dohoda poskytuje daleko širší záruky ochrany životního prostředí obyvatel nejbližších obcí a Libereckého kraje, než poskytuje současná unijní legislativa. Na financování již provedených i budoucích opatření ke zjišťování, zmírňování a prevenci dopadů těžby, včetně jejich monitorování, se Polsko zavazuje uhradit částku ve výši 35 mil. eur. Nadace těžební společnosti PGE navíc poskytne 10 mil. eur přímo Libereckému kraji. V součtu je to 45 mil. eur, které budou využity přímo v postižených lokalitách. Pokud bychom tyto finanční prostředky od polské strany nedostali, bylo by nezbytně nutné všechno (tj. zejména nápravná opatření a monitoring dopadů na složky životního prostředí) hradit ze státního rozpočtu.

Zásadní přínos Dohody pro ČR Klíčovým ustanovením Dohody je, že těžební práce v dole se nebudou přibližovat k hranicím s ČR a důl nebude zahlubován do té doby, dokud nebudou realizována zásadní ochranná opatření minimalizující negativní vlivy těžby na naše území a obyvatele. Mezi ně patří zejména dokončení výstavby podzemní bariéry a prokázání její funkčnosti, dokončení zemního ochranného valu a zřízení míst pro monitoring jednotlivých složek životního prostředí. Jakmile tato opatření budou realizována nebo funkční, měly by být vlivy rozšiřující se těžby v dole Turów na české území již jen nepatrné nebo minimální. Navíc vše bude transparentně monitorováno, což je zásadním cílem ČR.

Co konkrétně Dohoda ošetří

Podzemní vody Polská strana se zavázala zřídit čtyři zcela nové vrty pro měření hladiny podzemních vod pro monitoring všech dotčených kolektorů a zařadit jak tyto nové, tak již existující vrty, do společné česko-polské monitorovací sítě. Takto budeme mít více informací k tomu, abychom mohli vyhodnotit vliv těžby v daném území.

Vyjednali jsme i další podmínky k podzemní těsnicí bariéře zabraňující odtoku podzemních vod z území ČR, která je tak klíčovým ochranným opatřením zamezujícím ztrátám podzemních vod v ČR. Dohoda jasně specifikuje, za jakých podmínek lze považovat podzemní bariéru za funkční. V případě, že po dokončení stavby podzemní bariéry nezačne ve stanoveném termínu (nejpozději do 30. 6. 2023) stoupat či alespoň nepřestane klesat hladina podzemních vod ve vybraných vrtech, nebude možné, aby těžba postoupila za hranici plánovanou Polskem pro rok 2023.

Součástí Dohody je i oboustranná výměna veškerých hydrogeologických informací, pro průběžné vyhodnocování pokračujícího vlivu dolu Turów na podzemní vody, které by případně vedlo k přijetí dalších opatření minimalizujících dopad těžby na podzemní vody v okolí dolu. Bez těchto informací by česká strana nemohla hydrogeologické poměry v dole Turów a jeho okolí ani dostatečně posoudit.

V případě, že hodnocení ukáže, že důl Turów způsobuje pokles hladiny podzemních vod, přijme polská strana další opatření (např. prodloužení, další zatěsnění či prohloubení stávající bariéry apod.). V případě poklesu hladiny podzemních vod ve stanovených vrtech, pod stanovenou mez v určitém čase, bude muset polská strana na základě Dohody okamžitě zastavit stávající rozsah současných těžebních prací v dole Turów směrem k českým hranicím.

Ovzduší Polská strana zřídí v severním a jižním okolí dolu Turów dvě automatické stanice pro monitoring znečištění ovzduší a bude zde nepřetržitě monitorovat koncentrace prachových částic PM10 a PM2,5, rychlost a směr větru, teplotu a vlhkost vzduchu a naměřená data budou

on-line přenášena české straně a dostupná veřejnosti. To umožní vyhodnocovat skutečný vliv činností spojených s provozem dolu na kvalitu ovzduší na českém území. Monitoring bude probíhat po celou dobu trvání těžby.

Pohyby terénu Strany si budou navzájem předávat informace o měření pohybů terénu v dotčené oblasti. Dohoda upravuje i vymáhání případných škod na majetku vzniklých na území ČR v důsledku pohybu terénu kvůli činnosti v dole Turów.

Zemní val Přibližování těžby je podmíněno vybudováním ochranného zemního valu o dostatečné délce a výšce, který má minimalizovat vlivy činností v dole Turów (jako je omezení hluku, omezení prašnosti, omezení světelného znečištění atp.). Jeho součástí bude živá stále zelená stěna. Polská strana se zavazuje pečovat o vysazené stromy.

Hluk Polská strana zřídí na hraně dolu technické místo měření, díky němuž bude možné identifikovat přímo hluk technologického zařízení dolu Turów a zpřesnit tak prováděný monitoring hluku v dotčeném území. Na tomto technickém místě bude polská strana provozovat kontinuální měření hluku a meteorologických údajů.

Dohoda také upravuje způsob řešení nadlimitní hlukové zátěže nejbližší obytné zástavby v obcích Oldřichov na Hranicích a Uhelná, které jsou důsledkem činností v dole Turów.

Světelné znečištění V oblasti omezení světelných emisí dolu a účinků venkovního osvětlení dojde např. k modernizaci osvětlení základních strojů a přidání funkce vypínání reflektorů na stožárech v době, kdy se stroje nepoužívají, dále zavedení nejlepších možných technických řešení k minimalizaci světelných emisí, výměnu starých světelných zdrojů a svítidel za nové směrové (LED) apod.

Přístup do dolu Dohoda umožňuje zástupcům české strany provádět v dole Turów čtyřikrát ročně kontroly, při kterých polská strana poskytne plnou součinnost. Díky tomu budeme moci dohlížet na plnění všech podmínek a navržených opatření. Bez uzavření této Dohody by se experti ČR do dolu s největší pravděpodobností nikdy nedostali.

Povolovací řízení Podle Dohody nás musí polská strana informovat o probíhajících řízeních či jejich změnách souvisejících s těžbou v dole Turów, zejména pak o všech řízeních o povolování těžební činnosti. Polská strana bude rovněž muset české straně na vyžádání poskytovat veškeré dostupné dokumenty z těchto řízení, a to do 10 dnů od obdržení žádosti.

Fond malých projektů a společná komise Společně založíme Fond malých projektů, do kterého budou každý rok polská i česká strana přispívat shodně 250 tis. eur a díky němu se budou financovat místní a regionální projekty pro zlepšení životního prostředí.

Zřízena bude **společná komise** za účasti zástupců místních samospráv obou států, aby připravila strategii spravedlivé transformace regionu.

Řešení případných sporů Pro případ, že se experti ČR a Polska neshodnou v odborných otázkách, jsme na základě Dohody vytvořili a vzájemně si odsouhlasili seznam nezávislých orgánů a institucí, které poskytnou nestranný posudek.

Dohodli jsme se, že případné spory týkající se uplatňování nebo výkladu této Dohody budou

primárně řešeny jednáním zmocněnců, resp. diplomatickou cestou. Nepodaří-li se dosáhnout dohody na sporných bodech, může být věc předložena Soudnímu dvoru Evropské unie. Ten je v souladu s článkem 273 Smlouvy o fungování Evropské unie příslušný k vydávání konečných rozhodnutí o všech sporech týkajících se této Dohody a rovněž by rozhodoval o případných finančních sankcích.

Další ustanovení Dohody Ukončení Dohody lze provést oznámením druhé straně nejdříve 5 let poté, co Dohoda vstoupí v platnost, a dojde k němu po 6 měsících od zmíněného oznámení.

Nicméně i v případě ukončení platnosti Dohody se řada jejích ustanovení nadále použije, a to po celou dobu, kdy bude probíhat těžební činnost v dole Turów. I nadále tak bude probíhat monitoring hlukové zátěže z dolu, kvality ovzduší, pohybů terénu i hladin podzemních vod. Do doby ukončení těžby v dole Turów bude také fungovat Fond malých projektů a společná komise (viz výše). Nejméně jeden rok před zahájením rekultivačních prací, terénních úprav, zatopení důlní jámy ad. v souvislosti s uzavřením dolu Turów bude Polsko dopředu informovat ČR, aby se mohla zapojit do procesu přeshraničního posuzování vlivů na životní prostředí. Obě strany budou také pokračovat v monitorování pohybů terénu a výměně příslušných údajů až do ukončení případného zatopení dolu Turów.

Zdroj: tisková zpráva Ministerstva životního prostředí ČR

Foto: Úřad vlády ČR